

POSTANOWIENIE

20 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 20 października 2023 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa N. B. i M. K.

przeciwko miastu stołecznemu Warszawie

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli i zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej N. B. i M. K.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 12 maja 2022 r., I ACa 1006/21,

- 1) **zezwala pozwanemu na złożenie pisma procesowego z 29 sierpnia 2023 r.;**
- 2) **odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 3) **zasądza od N. B. i M. K. na rzecz pozwanego po 4050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego orzeczenia N. B. i M. K..**

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W judykaturze i doktrynie wskazuje się, że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej (zob. np. postanowienia SN: z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147; z 22 marca 2007 r., III CZ 16/07; z 25 maja 2022 r., II USK 582/21).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. „przedsądu,” ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie wystąpienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Mając powyższe na względzie podkreślić należy, że cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez prawidłowe powołanie i wyczerpujące uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które - zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw, przy czym w granicach zaskarżenia bierze jednak pod rozwagę nieważność postępowania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 12 maja 2022 r. powódki oparły wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania na przesłankach określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Mając na względzie ujęcie przedmiotowego wniosku skarżących podnieść należy, że zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie Sądu Najwyższego

wyjaśniono już, że jeżeli jako okoliczność uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 w zw. art. 398⁹ § 1 k.p.c.) wskazuje się istotne zagadnienie prawne, a więc zagadnienie poważne, wymagające pogłębionej analizy prawnej i wcześniej nierozstrzygane, to skarga taka nie może być jednocześnie oczywiście uzasadniona, a więc uzasadniona *prima facie*, bez podejmowania jakichkolwiek szczegółowych analiz i dociekań. To samo dotyczy zbiegu przesłanek w postaci oczywistej zasadności skargi oraz potrzeby wykładni przepisów prawa (zob. orzeczenia SN: z 17 lipca 2019 r., III CSK 148/19 oraz z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 577/17). W konsekwencji konstrukcja wniosku powoda o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może być uznana za prawidłową.

W ocenie skarżących w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne:

1) powstałe na tle przepisów: art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 977, dalej jako: „u.p.z.p.”) w zw. z art. 32, art. 2, art. 64 ust. 3 oraz art. 21 Konstytucji RP w zw. z art. 140 k.c. oraz art. 172 k.c. i w zw. z art. 1 Protokołu Nr 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284) sprowadzające się do odpowiedzi na pytanie:

- czy w przypadku uzyskania w drodze zasiedzenia tytułu własności nieruchomości w okresie tzw. „luki planistycznej” jej właściciel, który domaga się na podstawie art. 36 ust. 1 u.p.z.p. wykupu, może powołać się na wskazaną w tym przepisie przesłankę zmiany przeznaczenia nieruchomości i porównać aktualne przeznaczenie z przeznaczeniem określonym planem, który z dniem 31.12.2003 r. wygaś, czy też jego roszczenie podlegać będzie uwzględnieniu wyłącznie w sytuacji, gdy wykaże wynikającą z wejścia w życie nowego planu miejscowego zmianę w zakresie korzystania z nieruchomości w dotychczasowy sposób w okresie bezplanowym, w którym formalnie nabył tytuł do własności?;

2) dotyczące praktycznego zastosowania przez sądy art. 278¹ k.p.c. i 227 k.c. sprowadzające się do odpowiedzi na pytanie, czy: - w świetle art. 278¹ k.p.c. Sąd uprawniony jest do wydania rozstrzygnięcia wyłącznie w oparciu

o dopuszczony dowód ze sporządzonej na zlecenie organu władzy publicznej opinii w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę tylko wówczas, gdy opinia taka dotyczy przedmiotu postępowania, czy też wykładnia ww. przepisu nie zakłada takiego ograniczenia, pozostawiając sądowi dowolność doboru opinii w zakresie ich przydatności do rozstrzygnięcia, oraz możliwość oparcia orzeczenia wyłącznie o jej treść?

Przyczyna uzasadniająca przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w postaci wystąpienia istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) wymaga sformułowania problemu prawnego i uzasadnienia, że ma on znaczenie dla rozwoju prawa lub precedensowy charakter. Problem ten powinien odnosić się do konkretnych, powołanych we wniosku przepisów prawa, zostać ujęty w sposób abstrakcyjny, tak, aby jego rozstrzygnięcie mogło uzyskać ogólniejsze znaczenie, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą. Konieczne jest przy tym wskazanie argumentów, które prowadzą do jego rozbieżnych ocen i możliwych kierunków interpretacyjnych (zob. np. postanowienia SN: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, Nr 12, poz. 151; z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07; z 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13; z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14; z 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14).

Ponadto zagadnienie prawne musi mieć charakter ściśle jurydyczny dający się przedstawić w sposób syntetyczny i oderwany od kontrowersji dotyczących ustaleń faktycznych lub oceny dowodów (zob. postanowienie SN z 22 grudnia 2008 r., III CSK 285/08).

Zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinno przy tym odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, natomiast nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej pewnych szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego rozstrzygnięcia (zob. postanowienia SN: z 11 września 2014 r., V CSK 66/14, z 30 czerwca 2021 r., III CSK 53/21).

Co do pierwszego z przedstawionych problemów, to stwierdzić należy, że w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżące nie

wykazały, że jego wyjaśnienie jest konieczne dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy. Z ustaleń Sądu Apelacyjnego wynika bowiem, że Miejscowy Ogólny Plan Zagospodarowania Przestrzennego m.st. Warszawy zatwierdzony uchwałą nr [...] Rady m.st. Warszawy z 28 września 1992 roku nie dawał podstaw do przyjęcia, że sporna działka mogła być zabudowana w okresie jego obowiązywania, a wobec tego nie dawał też podstaw do przyjęcia, że po 2005 r., kiedy to zostało stwierdzone nabycie przez ich poprzednika prawnego nabycie nieruchomości przez zasiedzenie, powódki mogły uzyskać decyzję o warunkach zabudowy w okresie luki planistycznej.

Nie można pominąć także, że argumenty skarżących zawarte w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazują, że zmierzają one w istocie do podważenia ustaleń faktycznych Sądu drugiej instancji, co w postępowaniu kasacyjnym jest wyłączone ze względu na związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia - art. 398¹³ § 2 k.p.c. (zob. postanowienie SN z 4 października 2018 r., II CSK 233/18). Przedstawione zagadnienie w istocie ma zatem charakter pozorny i stanowi próbę obejścia dokonanych przez sądy ustaleń faktycznych i oceny dowodów (art. 398³ i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Także analiza drugiego z przedstawionych przez skarżących problemów nie pozwala na przyjęcie, że podnoszona kwestia stanowi istotne zagadnienia prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Skarga powódek nie zawiera bowiem wystarczającej argumentacji jurydycznej wskazującej na występowanie odmiennych ocen przedstawionego problemu oraz na to, że przepisy dotyczące tej kwestii nie doczekały się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych.

Dodać także należy, że przedstawiony problem nie jest zakotwiczony w realiach badanej sprawy. Sąd Apelacyjny wyraźnie zaznaczył, że oprócz opinii sądowych, materiałem dowodowym na okoliczność możliwości korzystania z działki powódek w okresie bezplanowym (oraz w okresie obowiązywania poprzednich planów - perspektywicznego planu ogólnego z 1982 r. oraz miejscowego ogólnego planu zagospodarowania z 1992 r.), były liczne decyzje administracyjne -

wymienione przez Sąd pierwszej instancji. W tej sytuacji przedstawione zagadnienie prawne pozostaje irrelevantne dla rozstrzygnięcia sprawy i w konsekwencji nie może uzasadniać przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (zob. postanowienie SN z 10 sierpnia 2010 r., IV CSK 228/10).

Skarżące podniosły, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ponieważ:

1) Sąd Apelacyjny w sposób rażący naruszył przepisy art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i w zw. z art. 382 k.p.c. oraz w zw. z § 1 i 8 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2005 r. w sprawie biegłych sądowych (Dz.U. z 2005 r., Nr 15, poz. 133) przez bezpodstawne zdyskwalifikowanie wykonanej przed Sądem pierwszej instancji przez wpisanego na listę biegłego sądowego opinii z uwagi na wątpliwości co do jego kwalifikacji oraz zaniechanie w przypadku powstania ww. wątpliwości, z naruszeniem spoczywającego na Sądzie drugiej instancji obowiązku merytorycznego rozpoznania sprawy, ponownego przeprowadzenia dowodu w konsekwencji czego doszło do wydania rozstrzygnięcia bez niezbędnej do ustalenia okoliczności wymagających wiedzy specjalistycznej opinii biegłego.

2) doszło do rażącego naruszenia przez Sąd Apelacyjny art. 36 ust 1 u.p.z.p., w zw. z art. 64 k.c. i w zw. z art. 1047 k.p.c. oraz art. 37 ust. 9 u.p.z.p., polegającego na oddaleniu apelacji i usankcjonowaniu odmowy przez Sąd pierwszej instancji zastąpienia oświadczenia woli stron w przedmiocie wykupu nieruchomości i zasądzenia odsetek za opóźnienie w wykupie.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie wskazywano, że aby skarga kasacyjna mogła zostać uznana za oczywiście uzasadnioną, nie wystarczy tylko wskazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa, lecz należy także wykazać, że doszło do takiego właśnie naruszenia – oczywistego i widocznego *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej oraz wynikającej już z treści skargi (zob. np. postanowienia SN: z 4 lipca 2019 r., V CSK 80/19, z 29 marca 2019 r., V CSK 321/18, z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18).

Przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. obejmuje przy tym jedynie uchybienia przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej

instancji w skardze kasacyjnej, o charakterze elementarnym, które polegają w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym.

Skarżące nie przedstawiły przekonujących od razu, widocznych *prima facie*, twierdzeń wykazujących racje podważające rozstrzygnięcie poddane krytyce i zaskarżeniu. Na tym właśnie polega „oczywista” zasadność środka zaskarżenia w rozumieniu przyjętym w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. (zob. postanowienie SN z 17 grudnia 2019 r., IV CSK 307/19).

Sąd Apelacyjny wnikliwie omówił zastrzeżenia co do spornej opinii biegłego dzieląc w tej kwestii stanowisko Sądu Okręgowego, który stwierdził, że opinia ta jest dowolna i nie oparta na faktach, skoro tak dla przedmiotowej nieruchomości, jak i nieruchomości, z której przedmiotowa nieruchomość została wydzielona, nie zostały wydane decyzje ustalające warunki zabudowy poza pojedynczą decyzją, przy wydaniu której wyraźnie zastrzeżono, że ma charakter wyjątkowy, zaś kolejne decyzje były odmowne.

Zauważyć należy także, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono stanowisko, że dokonując oceny, czy nowy plan zagospodarowania przestrzennego doprowadził do ograniczenia korzystania z nieruchomości zgodnie z dotychczasowym przeznaczeniem, w szczególności wykluczył zabudowę nieruchomości, nie można ograniczyć się jedynie do stwierdzenia, że taka możliwość hipotetycznie istniała na tle poprzednio obowiązującego planu, ale konieczne jest uwzględnienie wszystkich uwarunkowań prawnych i faktycznych rzutujących na możliwość zabudowania konkretnej nieruchomości (zob. wyrok SN z 15 marca 2023 r., II CSKP 1654/22). W rozpoznawanej sprawie Sądy wszystkie te okoliczności rozważyły i poczynione ustalenia uczyniły podstawą rozstrzygnięcia.

W sprawie nie zachodzi także nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę - w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 99 w zw. z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przy uwzględnieniu § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r., poz. 1935).

[SOP]

[a!]